

SVERIGES ÅNGBÅTS FÖRENING SÅF-bladet

december

4/25

SVERIGES ÅNGBÅTSFÖRENING

har som ändamål att främja ångbåtsintresset samt medverka till umgänge och träffar för att sprida ångbåtsägandet och dess glädje genom att:

- Upprätthålla en aktuell fartygs- och slupmatrikel.
- Vara behjälplig med teknisk information.
- Samla föreningens medlemmar och båtar till träffar.
- Verka för att ångmaterielen hålls i drift.
- Vara behjälplig med materielanskaffning (Bytesbörs).
- Hålla kontakt med berörda myndigheter och därigenom bevaka SÅF:s intressen.

SVERIGES ÅNGBÅTSFÖRENING

Adress: c/o Anders Svenson

Mårdstigen 3, 544 31 HJO

E-post: kassor@steamboatassociation.se

ordforande@steamboatassociation.se

(Ordföranden)

info@steamboatassociation.se

(Allmän information)

medlem@steamboatassociation.se

(Medlemsregister, hemsida, annonser)

Ta gärna en kontakt med din närmaste styrelsemedlem om du vill ha råd i ångbåtsfrågor eller om du har synpunkter på föreningens arbete eller organisation.

© Sveriges Ångbåtsförening.

Eftertryck tillåtet efter skriftligt tillstånd.

Styrelse 2025

Ordförande **Kjell Nordeman**

RAMNÄS Tel 079-332 68 61

E-post: kjelly.nordeman@gmail.com

Vice ordförade **Anders Lönn**

STOCKHOLM Tel 070-345 17 03

E-post: anderslonn@hotmail.com

Sekreterare **Harald Jochnick**

VÄSTERÅS Tel: 073-355 90 39

E-post: hj@jochricks.com

Kassör **Anders Svenson**

HJO Tel. 070-835 13 12

E-post: kassor@steamboatassociation.se

Ledamot **Per Sjöborg**

SUNDBYBERG Tel 070-598 52 51

E-post: per.sjoberg@gmail.com

Ledamot **Jonas Svantesson**

ALINGSÅS Tel 070-363 38 10

E-post: larsjonas.svantesson@gmail.com

Ledamot **Bert Löfqvist**

NORRTÄLJE Tel 070-591 20 05

E-post: bert@mmlconsulting.se

Suppleant **Per Lindén**

KARLSTAD Tel 070-262 04 87

E-post: peolinden@gmail.com

Suppleant **Boris Wall, HAMMARÖ**

Tel 072-737 58 37, 054-52 13 11

E-post: boris_wall@hotmail.com

SÅF firar 40 år 2026 och siktar på framtiden!

Vid det senaste årsmötet i april beslutades det att höja medlemsavgifterna för verksamhetsåret 2026. Liksom alla organisationer har även vi i SÅF fått ökade kostnader. Du kan läsa om var din medlemsavgift går till på annan plats i denna tidning. Bifogat detta SÅF-blad finns en avi med uppgifter om hur du kan betala in din medlemsavgift för 2026. Vi hoppas på er förståelse och fortsatta stöd.

Vi söker nu nya engagerade styrelseledamöter. Har ni förslag på kandidater till styrelseposter, vänligen kontakta valberedningens sammankallande Lars Wedin i Karlstad (lars.wedin@bahnhof.se). Särskilt akut är behovet av en ny tidningsredaktör då Per Linden önskar bli ersatt. Vi välkomnar omgående tips på lämpliga kandidater.

Planeringen för vårt kombinerade ångmöte och årsmöte i Eskilstuna är i full gång. Som det nu ser ut kommer det gå av stapeln helgen 21–22 mars 2026. Vi har redan en hel del programpunkter på plats, men om du har något ämne som du känner att det är angeläget att vi tar upp, hör av dig till någon i styrelsen.

Kommande sommar fyller föreningen 40 år, och det vill vi fira! Vi planerar att hålla jubileums- och medlemsmöte i Dalarna, där föreningen bildades. Har ni tips och idéer kring platsvalet, kontakta gärna någon i styrelsen. Även idéer runt programmet tas tacksamt emot! Vi siktar på att genomföra firandet i början av sommaren med många deltagande båtar.

Nu närmar sig julen och alla blir upptagna med familj och vänner, så se till att må väl så möts vi på nyåret för ett nytt och spännande ångbåtsår!

Trevliga helger!

Kjell Nordeman ordförande

SÅF-bladet SVERIGES ÅNGBÅTSFÖRENINGIS MEDLEMSBLAD NR 4 2025

Föreningens hemsida: <http://www.steamboatassociation.se>

MEDLEMSAVGIFT FÖR 2026 ÄR: 275:- för enskild medlem,

325:- för familj, 50 :- för ungdom, Utlandsboende 350:-

Swish 123 679 0919 Bankgiro 354-2081

IBAN =SEI3 8000 0829 9070 4586 9901. BIC=SWED SESS

S/S Sannas resa till Stockholm för

TEXT: NELLIE SIVERSJÖ & OSCAR SANDWALL
MJÖRNS ÅNGBÅTSFÖRENING.

FOTO: PER SJÖBORG.

Fyra av oss ungdomar i Mjörns Ångbåtsförening samlades nere på Ångbåtsvarvet i Alingsås fredagen innan avresa för att göra i ordning det sista inför den långa färden till huvudstaden. Tidigare i veckan så hade det putsats, slipats och målats för att göra ångslupen Sanna fin inför den stora dagen. Resan bestod av många timmars bilfärd med en längre paus för att äta lunch. Medan vi körde så växte oron i bilen över hur det kommer gå till när vi väl kommer in till den stora staden Stockholm. Kommer Sannas släp vara för långt? Hur kommer trafiken att bete sig? Gäller regeln ”störst går först” även för stockholmare?

Vi lyckades trots alla frågor tuffa in i Stockholm, ut till Djurgården och vidare till Beckholmen där vi skulle spendera natten. Phew, allt gick som det skulle och båten var till och med kvar på släpet! Väl på Beckholmen så fick vi tillgång till ett loft i segelfartyget Ellens lokaler där vi bäddade våra madrasser. Tack för den fina möjligheten med övernattnig, det var mycket uppskattat!

Morgonen därpå var alla utvilade och redo för nästa utmaning, iläggning av båten. Vi mötte några hinder på vägen. Sannas släp var alldeles för högt eftersom det är anpassat efter vår branta ramp hemma i Alingsås. Efter tre försök på egen hand fick vi som tur var hjälp av en annan bil med förare från Leksand och så lyckades Sanna komma i vattnet. Tack till Smulan och dess besättning!

evenemanget "Ånga på Sjöhistoriska"

Sjösättning av Sanna.

*Nellie och Oscar med Sanna, klar för avgång.
Stimmaren passerar på Djurgårdsbrunnsviken.*

När Sanna äntligen låg i vattnet kände vi att vändpunkten var nådd. All stress och oro för resan och iläggningen var nu som bortblåst. Vi började snabbt hugga upp ved för att kunna fyra på i pannan. Medan vi jobbade ihärdigt med detta så fylldes kajen av nyfikna besökare i alla möjliga åldrar som visade stort intresse, många kom med glada tillrop och undrade nyfiket över olika detaljer om Sanna. När vi kom upp till rätt arbetstryck i pannan så var det dags att välkomna besökare ombord för att bjuda på små turer. Sanna rymmer endast 4 besökande passage-rare så vi höll turerna relativt korta för att så många som möjligt skulle få chansen att åka med. Köerna ringlade långa på bryggorna för att få komma ombord och åka ut på vattnet med alla båtar.

Anders Johansson visade sitt ångkraftverk.

Efter några turer så kände vi hur morgo-
nens äventyr med iläggningen började göra
sig påmint och en omedelbar hunger anföll
oss. Samtidigt så tog all vår upphuggna ved
slut och det beslöts om en välförtjänt lunch-
paus. Några av oss åt på en av matvagnar-
na som deltog i evenemanget och andra åt
inne på Sjöhistoriskas restaurang. Under
vår lunchpaus så passade vi på att slänga
ett öga på de resterande programpunkterna

från evenemanget. Nacka Big Band bidrog
med en särskilt trevlig stämning under hela
dagen! Vi körde några turer till efter lun-
chen och därefter så var det dags att ta upp
Sanna. Vi valde att köra tillbaka Sanna till
Beckholmen för att därefter återvända till
Sjöhistoriska med kollektivtrafik och av-
njuta kvällen med gott sällskap samt god
middag. Det var utsökt med hamburgare
tillagade i Bogesunds ångpanna!

Emilia med släp anländer.

Slupen Helica visades av Torsten Björling.

Detta var ångbåtsträff nummer två som ångslupen Sanna med ungdomsbesättning deltog på nu i sommar som ett steg i att sprida det vi åstadkommit i Alingsås och ge inspiration till andra ungdomar i Sverige att inspireras av ångan och dess fantastiska värld. Vi utmanar nu andra föreningar att få i gång ungdomsverksamheten och gå med i Facebookgruppen för unga som vi döpt till ÅNGA MED UNGA där

vi kan dela det vi gör i våra föreningar i olika ungdomsprojekt smått som stort. Vi ses och hörs!

Tack Jonas Svantesson, Per Sjöborg och alla andra medverkande för ett fantastiskt trevligt och givande evenemang samt stort tack för att just vi i S/S Sannas besättning fick ta del av det! □

Ångbåtsträff vid Sjöhistoriska museet

TEXT OCH FOTO: PER SJÖBORG

Min "steam trip 2025" avslutades med en härlig ångbåtshöstträff vid sjöhistoriska museet i Stockholm. I samarbete med Sjöhistoriska muséet och SÅF hade 9 ångbåtar samlats vid muséets bryggor för att inför den samlade publiken presentera ångslupar och även bjuda på turer ut på sjön.

Fredrik Blomqvist från SMTM samt SÅF's allt i allo Sven Jönsson hälsade alla välkomna och stod för presentationen av programmet för dagens ångbåtsträff. Totalt var det över 3000 personer som besökte området och ca 1000 kom till området vid ångbåtsbryggorna och kollade båtar och diskuterade ånga. Museet hade även ordnat med en modellhelg för småbåtar som lockade en yngre publik av vilka många även blev nyfikna på ångaktiviteterna.

Ett storband med 17 musiker från Nacka bjöd besökarna att lyssna till gamla klassiker varvat med att historikern Gert Ekström presenterade de olika sluparna och intervjuade dess skeppare. Gert berättade även om Stockholms historia med ångslupar som trafikerade staden innan man börjat med modernerna pendelbåtslösningar.

Det blev väldigt populärt att ta turer med ångsluparna Stimmaren, Barcaroll och Smulan. Ungdomsgänget med ångslupen Sanna från Alingsås hade också fullt upp. Slupen Hjerter Kung, som numera är en elbåt, körde också turer. Det var väldigt många, som var intresserade att följa med ångbåtarna på deras turer på Djurgårdsbrunnsviken, så tidvis

Storbandet från Nacka spelade.

fick vi begränsa antalet besökare på bryggorna av säkerhetsskäl. Vid bryggorna var Rolf Hultbergs "Emilia" och Ottar Magnus "Bogesund" förtöjda och där besökarna även kunde gå ombord.

Ungdomarna från Alingsås hade med sig sin egenhändigt utrustade ångbåt och utgjorde ett mycket uppskattat inslag i programmet. De hade transporterat båten på ett bilsläp till Stockholm för att delta i evenemanget och det äventyret kan man läsa om i en separat artikel här i tidningen. En ny ungdomsgrupp inom SÅF har bildats under parollen "Ånga för unga" där föreningen i Alingsås är föregångare och startat FB gruppen Ånga för unga (ÅFU) där man kan följa vad som händer med det projektet framöver.

På land visades ånggeneratorn av Anders Jo-

30 augusti 2025

Sen blev det middag vid långbordet på bryggan.

hansson samt slupen Helica av Torsten Björ-
ling. Ett problem uppstod vid sjösättningen
genom att det var för långgrunt och alterna-
tiva platser saknades. Gösta Karlberg som
är van lösa sina problem fixade så vi kunde
använda sluttningen vid museets strand som
även Sanna med ungdomarna kunde utnytt-
ja. Vid den från början tilltänkta stranden
fick man passa sig för "bastarden" sjöbussen
som rev upp grov sjö.

SMTM:s ångslup från det gamla pan-
sarskeppet blev liggande vid bryggan till
stor besvikelse då hon hade problem med
pannan så hennes förväntade turer blev in-
ställda. Ersättare blev elbåten Hjärter Kung
med Björn Westman som lockade många
intresserade trots avsaknaden av ånga. "Är
månne elbåtarna ett avslut på den tidigare
epoken med ångslupar och roddardamer?"
frågade Gert Ekström.

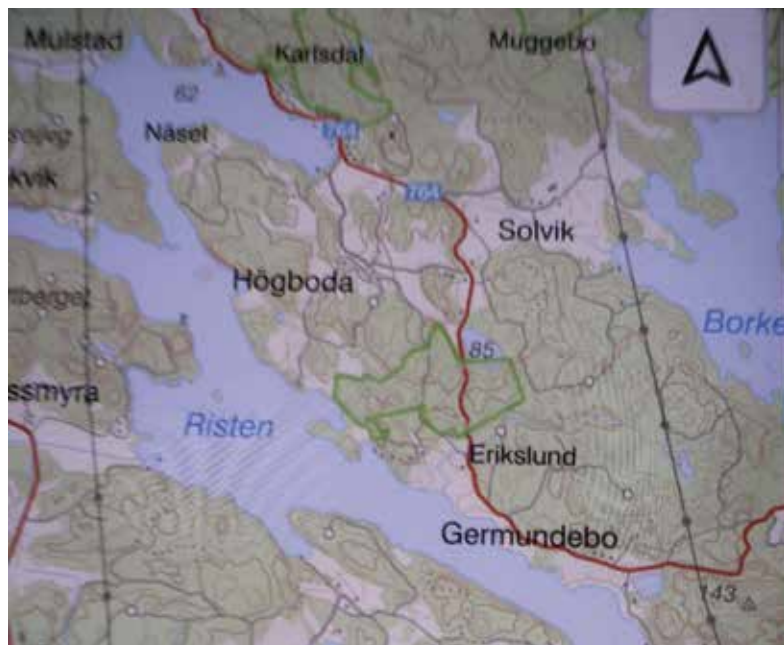
Dagen avslutades på bryggan med en för
SÅF medlemmar och några från muséet ge-
mensam mysig grillning av korv och ham-
burgare. Grillarna bestod av ångpannan på
"Stimmaren" med Johan Söderberg, vars
panna fått jobba hårt under dagen med or-
dentlig glöd men även "Bogesund" med
Ottar Magnus som fick sätta fyr i sin unika
panna för att klara grillningen.

Vi hoppas detta evenemang, som mötte
alla åldrar och intressen, kan bli något som
SMTM satsar på i framtiden så att vi får
uppleva en hösträff även 2026 alternativt
att evenemanget med Stockholm Steam på
Riddarholmen prioriteras.

Ett stort TACK till SMTM som medverka-
de till att vi kunde ha ett fint avslut på som-
maren och sprida kunskap om vad ånga har
betytt för den svenska sjöfartshistorien på
våra vatten. □

Ångfartygstrafiken på sjön Risten återupptas

TEXT OCH BILD: CURT DJURSTRÖM & GERT EKSTRÖM.

DEN TIDIGA TRAFIKEN

Norsholm – Risten Kommunikations AB som 1878 byggt järnvägen Norsholm – Bersbo kompletterade järnvägstrafiken med passagerar- och godstrafik på sjösystemen Risten – Såken och Hövern - Lången. För att knyta ihop järnvägs- och båttrafik anlades stickspår och hamnar vid Lakvik och Höversby. Trafiken på Såken blev möjlig genom att en kanal till Risten grävdes åren 1881 - 1882 efter att Såkens yta höjts ungefär en meter genom en fördämning. Kanalen var dock inte djupare än att det hände att passagerarna måste samlas i fören för att propellern inte skulle få bottenkänning. De fick också stå ut med rök och sot när bron vid Drängsbo gjorde det nödvändigt att fälla ångbåtarnas skorsten.

SAGA I

En av de båtar som trafikerade sjöarna var byggd på Häggbladiska varvet i Norrköping cirka 1890 och levererades till konditor Hjalmar Sundberg som gav henne namnet Viken. Båten användes till utflykter med Valdemarsvik som hemmahamn fram till 1905 då den såldes till Norsholm – Risten Kommunikations AB och då fick namnet Saga. Hon transporterades från Valdemarsvik till Lakvik via järnväg Valdemarsvik – Norrköping – Norsholm – Lakvik. Skeppare på Saga var under många år kapten August Marström som var bosatt i Lakvik. När han slutade som skeppare hade han uppnått den aktningvärda åldern av 83 år. Med en fart på cirka 5 knop gick Saga fyra dagar i veckan mellan Lakvik vid Risten

och Fröjerum vid Såken. Taxan för resan varierade mellan 25 öre och en krona beroende på färdsträckans längd. Godstransporterna bestod till största delen av släp med timmer till sågen i Lakvik och med pråmar för ved- och träkoltransporter. Pråmarna användes även vid till exempel midsommar för nöjesresor på sjöarna.

Båttrafiken på Risten och Såken fortsatte fram till en bit in på 1930-talet då den upphörde, troligen beroende på den ökade konkurrensen från landsvägstrafiken. Saga gick sedan varierande öden till mötes och hamnade så småningom hos Dennis Andersson i Rimforsa som donerat henne till Museiföreningen Risten – Lakviks Järnväg.

Det som idag återstår av Saga är i stort sett endast ett skrov som finns att beskåda på en järnvägsvagn vid Lakviks stationsområde.

SAGA II

Omkring 1996 övertog järnvägsföreningen ångslupen Sverige från Lasse Lindh och körde trafik på sjön Risten. Den döptes om till Saga II. Dock var skrovet i behov av reparation. Även ångpannan typ Harald hade rostskador. Vid besök från SÅF m fl år 2006 var skrovet upplagt vid sjön och maskin samt panna urtagna. Det visade sig vara behov av omfattande reparationer. Lars Alfred som föreslog nybygge levererade ett nytt skrov omkring 2024. Maskinen från Sverige inmonterades i Saga III liksom en ny ångpanna samt inredning.

SAGA III

Men nu är det dags för ett nytt kapitel i historien om ångbåtstrafiken på Risten. En helt ny ångbåt är färdigbyggd och redo för sjösättning. Båten är cirka 10 m lång, 2,5 m bred och väger cirka 5 ton.

Vi planerar att använda båten i samtrafik med Risten–Lakviks Järnväg. Det innebär att vi kommer att kunna erbjuda en unik upplevelse där resenärer först åker tåg från Lakvik till Risten och därefter får njuta av en ångbåtstur på den natursköna sjön Risten.

Ny ångbåtssektion – Här behövs sjöfolk och ångbåtsentusiaster

För att förverkliga detta planerar vi inom föreningen starta en särskild ångbåtssektion. Vi söker nu personer som vill engagera sig ideellt i denna satsning, och därmed bidra till att återuppliva det kulturarv som den historiska samtrafiken mellan båt och järnväg vid sjön Risten utgör.

Vi behöver bli fler aktiva medlemmar som har kunskap och erfarenhet av sjötrafik och som vill engagera sig i vår ångbåtssektion. Ditt engagemang skulle göra skillnad oavsett på vilket sätt du vill medverka.

Vill du vara med så hör av dig till Gert Ekström 073-6793716 eller gert.ekstrom@gmail.com. □

Aktersalong.

Styrhytten.

*Den nya ångbåten SAGA III
under byggnad.*

FAKTA SAGA III

Namnshistorik: Saga III
 Hemmahamn: Risten
 Byggt: 2025
 Regnr:
 SÅF:s regnr:
 Passaerararfartyg: Ja
 Antal passagerare: 12
 Ägare/Kontakt:
 Museiföreningen Risten - Lakviks Järnväg
 Skrovtyp: Passagerarslup
 Skrovet är byggt av:
 Skrovets längd (LÖA): Cirka 9000
 Skrovets bredd: Cirka 2500

ÅNGMASKINEN

Maskintyp: HF compound
 Slaglängd: 120
 Maskinens tillverkare: H Flenmark
 Maskinens tillv.år:

Typ av slidstyrning: Stephenson
 Diameter, lågtryck: 132
 Diameter, högtryck: 76

ÅNGPANNAN

Panntyp:
 Stående eldrör.
 Tillverkare: Kungl Fortifikationsverket
 Tillverkningsår: 1956
 Eldyta [m²]:

Salongens sida.

Ångpannan.

En bilderbok om en ångbåt? Ja, faktiskt!

Klara Marklund och Lars Eriksson.

FÖRFATTARNA

Vår medlem Lars Eriksson har alltid varit intresserad av äldre teknik. När ångslipen på Gävle varv körs är han där, och lägenheten är full av böcker om fartygskonstruktion och ångmaskiner. Han är ingenjör i grunden, men nu har han debuterat som författare av en bilderbok om restaureringen av en bortglömd ångbogserare.

”När min dotter Klara kom ut med en bilderbok fick jag idén att själv göra en. Och självklart skulle den handla om mina stora intressen. Båtar och gamla maskiner!” säger Lars.

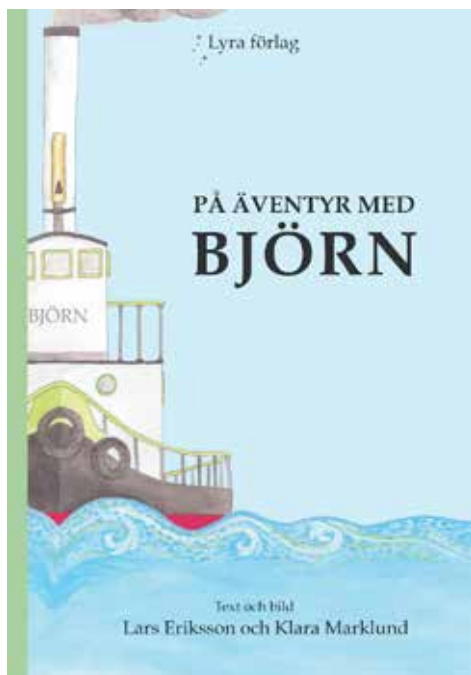
BOKEN

På äventyr med BJÖRN handlar om nioåriga Björn som tillsammans med sin morfar rustar upp bogserbåten BJÖRN och sen ger sig ut på äventyr i Göteborgs skärgård.

”Jag ville skriva något som är spännande för barn, men som vi gamla teknikrävar också kan känna igen oss i.”

Bilder och text innehåller en del fakta och detaljer, men det är ingen faktabok. Den lämnar utrymme för den som är kunnig i ämnet att berätta vidare om instrument och teknik som figurerar i boken.

Drömmen är att boken ska inspirera till fort-

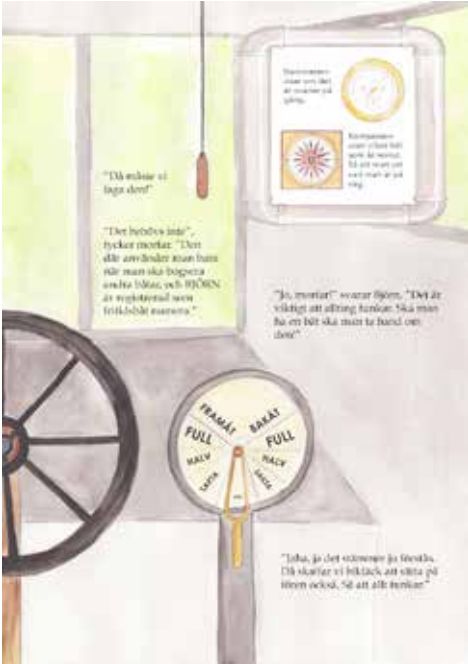
sätta samtal mellan barn och vuxna, kanske leda till att väcka ett delat intresse.

”Jag vill så gärna dela passionen för gamla maskiner och manicker med yngre generationer”, säger Lars. ”Hela vårt samhälle bygger på den här tekniken, men den riskerar att glömmas bort.”

Lars skapade boken tillsammans med sin dotter Klara, som tidigare skrivit och gett ut två bilderböcker. Det var ett intensivt samarbete med långa dagar av skrivande, ritande och målande, men det var också givande.

”Precis som Björn och morfar Olle i boken så arbetade vi hårt tillsammans för att genomföra ett större projekt. Jag lärde mig om bilderböcker och Klara lärde sig om ångpannor och maskintelegrafer. Och precis som i boken så rodde vi projektet i land!”

Ångslup i skala 1:6

ÅLDERSKATEGORI

På äventyr med BJÖRN kom ut i december 2024. Ålderskategorin är sex till nio år, men den passar också bra för högläsning med yngre barn. Boken finns att köpa i nätbokhandeln, i vanlig bokhandel (oftast som beställningsvara) eller direkt från Lyra förlag (www.lyraforlag.se)

INFORMATION OM BOKEN

Titel: På äventyr med BJÖRN

ISBN: 978-91-988509-2-5

Författare och illustratörer: Lars Eriksson och Klara Marklund

Förlag: Lyra förlag

Läs mer om boken på förlagets hemsida: www.lyraforlag.se/böcker/på-äventyr-med-bjorn

Bilder: Ellen Marklund

Jag besökte här om veckan C4-open i Malmö som är ett årligt evenemang och tävling för modellbyggare. I den stora utställningen fick jag se denna vackra och mycket detaljrika ångslupsmodell i skala 1:6. Modellen är 135 cm lång och har en gasoeldad panna och en compound-maskin. Modellen är radiostyrd så den vuxne gossen kan leka med den i sitt rätta element.

//Bertil

Reparation av S/S Polstjärnans panna

del 2

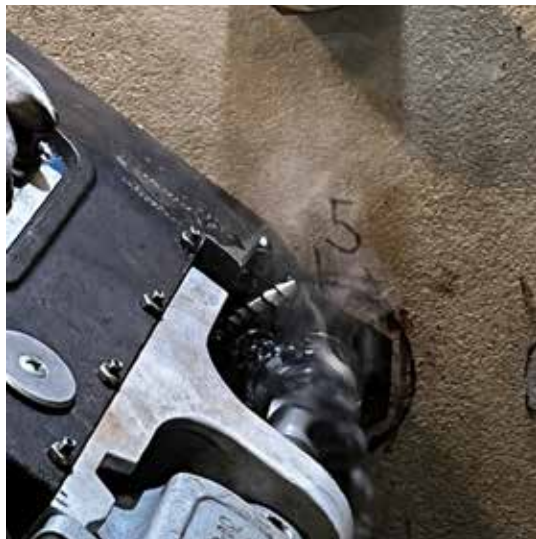
TEXT: LEIF HASSEL OCH PER LINDÉN. FOTO: ÅNGBÅTSSÄLLSKAPET POLSTJÄRNAN

Pannan med problemen med stagbultar och förslag till reparation samt återställning har tidigare beskrivits i SÅF-bladet 3/25. I den här artikeln kommer vi att följa upp hur man har jobbat och lyckats få bort de skadade stagbultarna.

Uppgiften man fått från VEÅ var att borra ur stagbultsändarna på de bultar som skall bytas med minst 28 mm borr till ca 20 mm innanför plåten.

Borrningen kräver precision och måste ske stegvis. För detta lånades en magnetborrmaskin. En del av maskinrumsskottet hade rivits för att ge plats för borrningen av de skadade stagbultarna i bakgaveln men utrymmet var trots det begränsat. För borrningen av bultarna i flamugnen var man tvungen att ta bort en del stöd för plåten som håller murningen för intaget av sekundärluften. Vidare tvingades man att ta av längden på de befintliga borren och slipa om den för att få plats med borrmaskin och operatör.

I samband med VEÅ:s tidigare besök för att ta bort en stagbult från flamugnen var man tvungen att bränna bort sista resten av bulten vilket gjorde att man tillförde mycket värme till området. För att försöka minska det så beslutade man sig för att försöka såga av de skadade bultarna med en "tigersåg" i utrymmet mellan flamugnsskottet och bakgaveln. Rickard A, som är lång, tunn och utan klaustrofobi, togs sig med tigersåg in

Urborrning av stagbultar .

och kapade de skadade bultarna vilket visade sig underlätta borttagningen av bultändarna i nästa skede.

Den 22 juni var borrningen med 25 mm borr i alla bultändar klara till ett djup av 20 mm innanför plåten i gavel och flamugnsskott.

Borttagningen av ändarna skulle ske av VEÅ, genom att det tunna godset (5 mm) i de utborrade ändarna deformeras så att de släpper i gängorna och bränns bort med skärbrännare. Det innebar att arbetet och arrangemang för säkerhet måste godkännas enligt de regler som gäller för heta arbeten ("hot work"). Brandvattenssystemet

Trångt för Leif H och magnetbormaskinen. Foto: Rickard Andersson.

provkördes och åtgärdades. Brandfilter och köl under pannan vattnades,

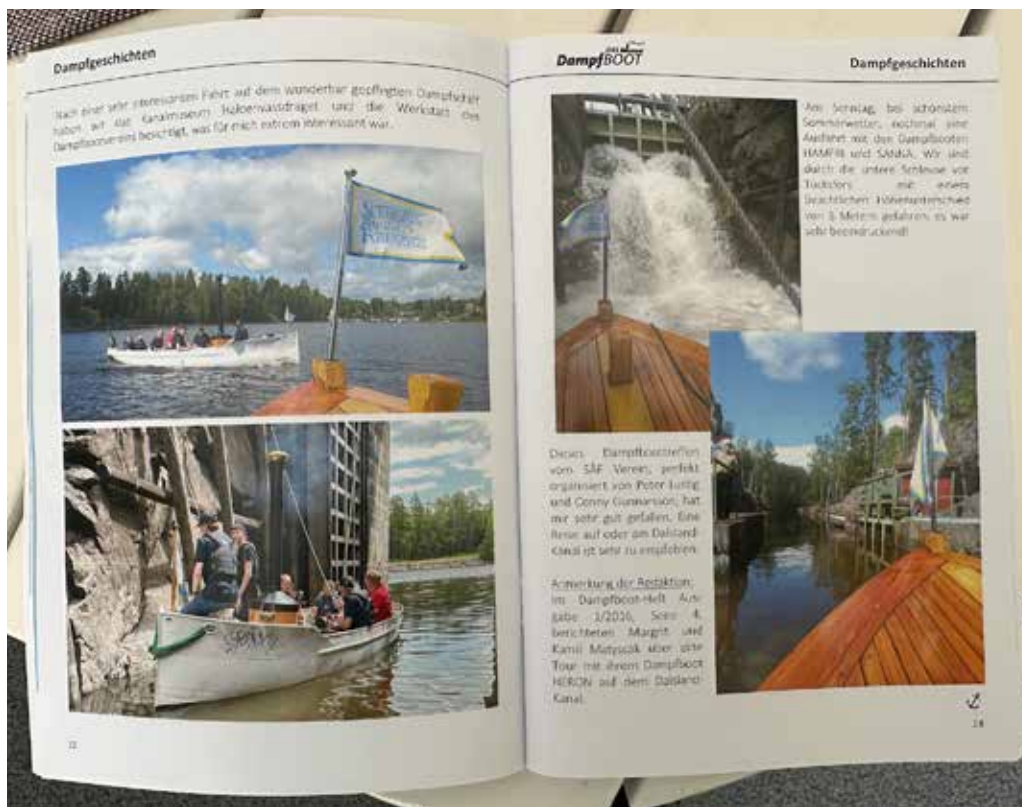
Obligatoriska dokument om förberedelser, arbetsbeskrivning för utförandet av arbetet upprättades och godkändes av båda parter innan VEÅ med två man satte igång.

Skärning och deformering av de gängade resterna av bultarna påbörjades på panngavelsidan och därefter i flamugnarna. Samtliga 6 skadade bultar var demonterade vid slutet av dagen. Under dag 2 utförde VEÅ en noggrann kontroll av gängorna i de 12 hålen och konstaterade att samtliga går att använda. Några av hålen har mindre skador vilket gör att dimensionen ökar något

tiondels mm på den gängtapp som kommer att beställas från England av VEÅ. VEÅ uppskattade det fina jobb med borrar och även kapning av bultarna som gjorts. Det sparade många timmars jobb för VEÅ.

Det var med suck av lättnad och sänkta axlar som Leif och Rickard kunde konstatera att denna svåra del av jobbet var klart. Nu återstår det att nya bultar tillverkas och kommer på plats. Om det kommer vi åter i nästa nummer av Spantrutan. Vi har fått generöst stöd från Svizza, Rolf Lipper, Industrimiljö Väst samt Dykeriet AB som har underlättat vårt jobb både arbetsmässigt och ekonomiskt □

Även tyska magasinet *Das Dampf Boot* refererar från SÅF- sommarmöte i Töcksfors

Sveriges Ångbåtsförening

fick fin publicitet när det ansedda tyska magasinet *Das Dampf Boot* presenterade en artikel över två uppslag från SÅF:s sommarträff i värmändska Töcksfors. Fin reklam också för Sveriges vackra vattenvägar som är intressanta för den tyska och nederländska marknaden.

Artikelförfattare är Markus Toscan, ursprungligen från Schweiz men numera bosatt i Sverige. Vi har besökt Markus och har planer på en presentation i kommande utgåvor av SÅF-bladet. □

/Per Lindén

Ångpannor och vattennivån

Det viktigaste att ha koll på i maskinrummet på ett ångfartyg är vattennivån i ångpannan.
Ur säkerhetssynpunkt är det synnerligen viktigt.

AV SVEN JÖNSSON

Vad skall man ha för nivå då? Ja, det är lite beroende på läget. Skall man köra en tur så är säkert den lämpliga nivån angiven och förmodligen finns en markering på lämplig nivå. Dock, innan man kommer så långt är det några saker att tänka på.

Om du eller någon annan kört tidigare så är pannan förhoppningsvis toppfylld med vatten. När fartyget står i avvaktan på nästa körning sker den största risken för rostangrepp i vattennivån där syret i luften ställer till det med rostangrepp. Därför skall man fylla upp pannan i topp så att syret i luften är minimal. I en panna med stående tuber är det särskilt viktigt att vattnet står över hela höjden på tuberna. Bäst är att fylla med vatten som har passerat maskinen som ånga och sedan kondenserats. Då är syrehalten minimal.

Vid uppstart sänker man vattennivån så att den syns i siktglaset. Nu kan eldning påbörjas. När man fått lite tryck kan man lämpligen bottenblåsa så att slam i botten följer med ut.

I en del pannor med stående tuber finns vanligen ett nivåör på lagom höjd för normalvattenståndet. Lämplig att öppna för att sänka till normalnivå. Det är bra att ytskräp följer med ut och risken att sänka nivån för mycket om man glömmer blåsningsskranen elimineras.

I pannor med liggande tuber dvs i en skottepanna är det svårt att få vattnet i botten att bli varmt. Lämpligen håller man vattennivån lite över normalnivån när man börjar att elda. När man fått upp lite tryck öppnas bottenblåsningsskruven tills man når normalnivån. Då har man även fått högre temperatur i botten på pannan.

Avläsning av vattenståndet kan vara lite svårt att säkert se nivån. För att vara säker på att det inte är felavläsning skall man stänga nedre anslutningskranen och öppna nedre utloppskranen och därmed renblåsa glasröret. Stäng åter utloppskranen och öppna nedre anslutningskranen. Notera att vattennivån åter stiger upp till rätt nivå. Ser man inte att nivån kommer upp är det viktigt att sluta elda och fylla upp till rätt nivå. Kolla även på andra siktglaset.

Har du inte någon synlig vattennivå i glaset elda inte mer eller börja inte elda. Du kan behöva raka ut fyren på durken.

Om du inte skall köra på ett par veckor rekommenderar vi att du tömmer pannan och ser till att pannan blir torr genom att värma så att vattnet ångas bort.

Du har således att välja på att toppfylla så att syret elimineras eller att tömma och torka pannan om du vill undvika rostskador. En annan sak att hålla ordning på är kemikalier för att hålla lämpligt PH-värde. □

Många undrar säkert varför höjer vi medlemsavgiften för 2026?

TEXT: PER LINDÉN OCH JONAS SVANTESSON

Vid årsmötet den 6 april 2025 fastställdes medlemsavgiften för 2026 enligt följande:

- Enskild medlem: 275 kr (tidigare 225 kr)
- Familj: 325 kr (tidigare 250 kr)
- Utlandsboende: 350 kr (tidigare 275 kr)
- Ungdomar upp till 25 år: oförändrat 50 kr

I dessa tider av stigande kostnader kan man undra varför styrelsen föreslog denna höjning. Det enklaste svaret är att föreningen behöver mer pengar för att kunna uppfylla sina åtaganden. Våra intäkter kommer från medlemsavgifter, gåvor och de driftsbidrag vi har ansökt om från Riksantikvarieämbetet.

Vilka är då de största enskilda utgiftsposterna för 2025?

- SÅF-bladet står för cirka 80 % av medlemsavgifterna.
- Båtmässan står för cirka 20 % av medlemsavgifterna.
- Driftsbidraget från Riksantikvarieämbe-

tet går oavkortat till just driften av föreningen.

För att täcka alla budgeterade utgifter måste vi alltså förlita oss på ovannämnda intäkter.

Vid det senaste årsmötet diskuterade vi möjligheten att distribuera SÅF-bladet digitalt. Detta skulle kunna spara oss en hel del pengar, men mötet beslutade att vi även under 2026 ska trycka och distribuera tidningen med fyra nummer liksom tidigare.

Som medlem kan du även läsa tidningen digitalt genom att logga in på föreningens hemsida. Vi uppskattar gärna din åsikt om att få ett eller flera nummer av tidningen enbart digitalt i framtiden för att minska kostnaderna för tryck och distribution. Medlemsavgifter kan då användas till ångbåsträffar och andra trevliga aktiviteter för oss i SÅF.

Tack för att du engagerar dig!

Prylmarknad Säljes

Möckelns drottning

är byggd 1979-1985.

Glasfiberarmerat skrov 8x2,1 m.

Kompoundmaskin, ytkondensor,
vänstergående trebladig propeller

Stående eldrörspanna på 23 liter 85 tuber

Se mer info på SÅFs hemsida..

Säljare Lars Åke Axelsson

larsakeaxelsson1@gmail.com

070 595 03 05

Eldstad

Eldstad som suttit under en ångpanna av typ Vaporcita, avsedd för vedeldning. Konstruerad av Jens Pettersson. Eldstaden har gängade hål längs kanten på oversidan där ångpannan skruvas fast. Eldstaden är isolerad med murade stenar och har en löstagbar asklåda. Klarar 50 cm vedträn. Den lutande fronten gör att luckan inte svänger omkring vid sjögång om den står på glänt. Luckan till asklådan har reglerbar öppning. Målad med järnmönja och eldfast svart, lätt ytrost, annars i gott skick. Några av stenarna på insidan behöver muras fast. Höjd 50 cm, bredd 60,5 cm, längd 76 cm. Fler bilder på hemsidan.

Pris: 1000:-

Ottar Magnus, ottar.magnus@telia.com

Ångbogserslupen HARGE

K-märkt ångbogserslup

Ångbogserslupen Harge byggd 1907 på C J Wennbergs Mekaniska Verkstad i Karlstad.

Längd 15,9 m, Bredd 3,3 m, Djupgående 1,2 m Vikt 20 ton. Original Wennbergsbyggd compound ångmaskin med stålkon-densor 2 cyl ca. 50 ihkr. Fart ca. 7 knop. Returtubpanna, samtliga tuber, stagtuber samt stagjärn nya 2010.

I förliga skansen finns 2 kojor eller bänkar med bord. Vedspis/kamin.

I akterskansen finns 2 kojplatser.

Båten står på land i Karlstad.

Båten är körklar och säljes endast till köpare som vill försätta att bevara båten för framtiden.

Läs mer om båtens historia på www.tug-boatlars.se

Dennis Kingsvik

dennis.kingsvik@bahnhof.se

Propeller

Vänstergående ångslupspropeller av brons, 23x30 tum. Navlängd 70 mm, förliga hålet 36 mm, akter hålet 30 mm. 2000:-

Ottar Magnus, ottar.magnus@telia.com

SÅF Webbshop
www.netshirt.se/foreningsklader/saf

Aktiviteter

DECEMBER

- 15 Kvällsöppet Stiftelsen Skärgårdsbåten
16 Klubb Maritim Sth. Kl 18, årsavslutning
Film från Londons hamn. Timmermansgården på Timmermansg. 46. Obs Platsen!
16 SJK kl 18 Höstavslutning med Luciafika.

2026

JANUARI

- 13 SÅF styrelsemöte Teams

FEBRUARI

- 10 SÅF styrelsemöte Teams

MARS

- 5-8 Båtmässa i Älvsjö, Stockholm
10 SÅF styrelsemöte
12-15 Båtmässa Älvsjö
21-22 SÅF årsmöte i Eskilstuna

APRIL

- 17-18 ArbetSam Museidagar i Trelleborg.

JUNI

- 14 Stiftelsen Skärgården ordnar resa med M/S Rödlöga till Lagnö och Klintsundet.
Avgång kl 9 vid Strandvägen
Bokning 08-662089002 Resa och mat.
Åter kl 19.

JULI

- 1 Flygvapnet 100 år firas i Stockholm

AUGUSTI

- 2-3 Fören Stiftelsen Skärgårdsbåten ordnar resa till Lidwallsbåtens dag i Leksand.
Avgång Kunnsbron 21 kl 10. Övernattning i Moskogens hotell i Leksand. Rådkryssning med Gustav Vasa fredag kväll.
Lördag Lidwallsbåtens dag. Kvällen utflykt med s/s Engelbrekt.
Bokning 070-415 82 88 Åsa N
5-9 Fjordsteam i Bergen
23 Stockholm Steam Riddarholmen.
23-27 Långresa I med Stiftelsen Skärgården till Västergötland, Västkusten, Dalarna, Värmland.

SÅF-bladet

Redaktion: Per Lindén 070-262 04 87

E-post: peolinden@gmail.com

Grafisk form:

Bertil Persson 0703-06 17 02

E-post: bertil.persson4@gmail.com

Se oss på facebook

Manusstopp 20 januari
för material till nr 1/2026
som utkommer ca 20 februari.

Omslag: Nio fartyg på Siljan.

Foto: Tony Hedström

Tryck: Norra Skåne Offset, Klippan

Känner du någon ångintresserad

som inte är medlem? Passa på att ge bort ett medlemskap! Vill du inte kosta på detta kan du anmäla kontaktuppgifter för vederbörande så skickar vi anmälningsinformation och någon tidning.

B

Returadress:
Sveriges Ångbåts Förening
c/o Jönsson
Gröndalskullen 8
184 63 ÅKERSBERGA

